

To se zdi najbrž tudi pisatelju, ker med častniki, ki jih nam kaže, ni niti enega, da bi nam bil simpatičen, še glavni junak podporočnik Bora Pavlović je vihrava, včasih sanjava, včasih lahkomiselna šleva; kjerkoli se srečamo s častnikom ali kakim pismenim človekom, vidimo, da je podišavljena in polizana, v lakaste čevlje (med vojno, tako rekoč na fronti!) obuta in razuzdana spaka.

Dejanje povesti je zmerom nekako v zraku. Kjer pa se zastavi v realno življenje, postane okorno, neverjetno in včasih zelo odurno.

Če je St. Krakov na tak način morda hotel pokazati kos domače Azije, se mu je to naravnost na rafiniran način sijajno posrečilo. Dasi zasnova in tenor, ves široki in komaj pregledni timbre povesti, ne govorita izzivajoče za to, me potrjuje v tej misli med drugim tudi tale vzdih o javni upravi: «Težkoče, koje stvara uredna neuredjenost orijentalna, pojačana sad još prolaznom neurejenošću ratnom» (str. 9). —

Drugače gre pisatelj «kroz buru» vojne vihre z neko čudno ravnodušnostjo in neobčutnostjo. Zanj ni naroda in njegovega trpljenja, ni od vseh strani napadane in stiskane Srbije, ni nevarnosti za občni blagor, — on vidi po svojem čudnem Bori Pavloviću samo za pęd daleč predse, sebično išče osebnih naslad in misli, da je to vse.

Ob tem romanu se spominjam starina Branislava Nušića. Tudi on je napisal roman, ki je vihral «kroz buru» vojne. Ali kako krepke, jasne, jedrnate so njegove vojne slike; kako pretresljivi so njegovi opisi kalvarijske poti srbskega naroda! In kaki zmazki so slike, ki se je z njimi vical mladin St. Krakov! —

Ivan Zorec.

Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor. Urednik Pavle Popović. Knjiga prva. Beograd, 1921. 304 str.

Ta znanstveni časopis je zamišljen kot dopolnek Beličevemu «Južnoslovenskemu filologu», ki je začel izhajati že pred vojsko in ki se peča samo z našo filologijo. O njegovih nalogah in namenu govori urednik že v uvodu: «Odavna je, kako je nama potreban časopis ove vrste. Po struci humaniora, kod nas zapravo nije ni bilo naučnog organa, kakav već od dužeg vremena postoji za izvesne grane prirodnih nauka ili za nauke pravne i društvene. Međutim, interes za humanistične nauke, naročito nacionalne, danas je mnogo širi nego što je nedavno bio. I rad na njima danas je intenzivniji, kao što je i broj radnika znatno veći.»

To svojo nalogo je list v tem prvem letniku lepo opravil. Kar bi mu mogli očitati, izrekamo bolj v obliki želje: naj bi — vsaj v praksi, če že ne tudi v naslovu — omejil svoj delokrog na naš teritorij in na probleme, ki nas direktno zanimajo. Lepo je, da prinaša poročila o dantologiji, Shakespearju, apuljski keramiki in zgodovini cerkvene umetnosti, toda vse to gre na kvar intenzivnosti dela, ki je nam danes v prvi vrsti potrebno. Tudi smo danes menda že toliko napredovali, da lahko začnemo s specializacijo in ne hodimo drugim strokam v zelje. Torej: sistematična in čim popolnejša poročila o vsem, kar zadeva našo «književnost, jezik, istoriju i folklor». Tako delo je nujno potrebno in tudi mogoče, saj dobiva beograjska «Nacionalna biblioteka» vse tiske iz naše države kot dolžne izvode. Ti podatki pa morajo biti zanesljivi (ali je Stojšićeva «knjiga» res izšla? — str. 128) in ekonomični; boljša je sistematična bibliografija, ko pa raztresene notice, ki niso niti bibliografski podatki, niti referati (dasi bi radi bili); kaj šele kritike. Toda to so očitvidno začetne težkoče, ki se bodo počasi same po sebi uredile.

x

Kronika.

x

Slovence bodo v tem prvem letniku zanimala v prvi vrsti poročila o slovenskih publikacijah, ki jih piše beograjski srednješolski profesor Uroš Džonić, dober poznavatelj slovenske književnosti, tudi starejše; n. pr. o slovenski bibliografiji (zgodovina in podroben opis), o Levstikovih izbranih spisih za mladino, Golarjevi izberi «Sto let slovenske lirike», mariborskem «Časopisu za zgodovino in narodopisje», Planinčevem «Nekdanjem brodarstvu po Savi», Glaserjevi «Slovenski narodni liriki», novem natisu «ljudske izdaje» Prešernovih poezij, «Stritarjevi antologiji» in šestem zvezku Tavčarjevih zbranih spisov. Informativno poročilo dr. Fr. Kosa o Grudnovi «Zgodovini slovenskega naroda», ki prinaša vrsto popravkov, je natisnjeno v slovenščini. J. A. G.

M. B. Knežević: Miozotis. Beograd. 1921.

Kaj je «miozotis»? Pisatelj nam ga je opisal tako-le: Miozotis. Konji spremni čakaju: ti ćeš otići. Zbogom! — Kada budeš jednom za trenut ostala sama, zaklopi oči i usni onaj dan, kad smo išli u šumu i ukraj puta ubrali spomenak! — Spomeni me se!»

Založniku se je z veliko potrato papirja vendarle posrečilo spraviti 25 takih odlomkov in drobnarij na celih 28 strani srednje osmerke.

Knjiga je torej prav pohlevno drobna. Če ne bi bil ovojni papir pošteno debel, je sploh ne bi bilo kaj videti.

Človek pa kolikor toliko prikima nekaterim teh drobcev, odlomkov, igračk ali «špilerajev», kakor se lepo po jugoslovansko zna izražati v jezikovnem oziru prav nič nežnočutni g. Knežević, — večini pa skomigneš z ramo, ker so z vso posiljeno poezijo vred kakor «presovano cvieće». Kaj bi n. pr. rad sledeči «miozotis», res ne vem: «Pauk. — Crni krstaš pauk razapeo je svoje tanane mreže i uhvatio malu šarenu poljsku leptirku. — Leptirko, sećaš li se crnog krstaša pauka?! —»

Prav močno duhovit in poetičen se mi takisto ne zdi «miozotis» o «Jesnji grizeti(!)», za katero modro ugotavlja, da «došla je jesen» in da «ti nisi više ono vragolasto devojče, u providnoj svili, sa zabačenim golim rukama...», ampak zdaj je na tebi «...cicana rekla! (Rock!!) ...»

Takole je: Kadar se iz jezikovne indolence ne morem ali ne znam izraziti, grem in junaško ukradem kletemu Švabi besedo, zapišem jo po svoji okorni fonetiki in nanjo še obesim zares domači sufiks «ić», pa dobim besedo n. pr. šporetić, ki se ji kajpada prav nič ne pozna «Sparherd»!

Drugače ni v vseh 25 odlomkih prav nič tipičnega srbskega, narodnega. Beseda gre samo o «ružama u providnoj svili itd». Tudi ves način izražanja kaže, da ta «poezija» ni torej zrastle doma, med tistim toliko obgovorjenim «narodom», ampak da je revna in nerodna snimka tujih vzorcev, a ne najboljih.

Pravemu umetniku raste prava umetnost samo iz domače zemlje!

Ivan Zorec.

Kronika.

Opazke k uvodu Dantejevega «Pakla» Isa Kršnjavega. — Leta 1919. je izdal Grafički, umjetnički i nakladni zavod «Jugoslavija» v Zagrebu drugo izdajo Dantejevega «Pakla» izpod peresa znanega hrvatskega prevajalca in dantologa dr. Isa Kršnjavega z ilustracijami slikarja Mirka Račkega. Izdaja — v velikem formatu — je za naše razmere naravnost razkošna, o njej so potanko že poročali listi in revije, ko je izšla, tu naj se omejim le na neprijetno ugotovitev.